

Naročnina: Za tuzemstvo: z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60, za inozemstvo Din 60 in poština posebej. Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek dopoldne. Uredništvo Ljubljana, Šelenburgova 6/II. Upravništvo: Maribor, Ruška c. 7. Nefrankirana pisma in dopisi brez podpisov se ne sprejemajo.

St. 3.

Ljubljana, četrtek, 30. avgusta 1923.

1. leto.

Strankin kongres.

Dne 21., 22. in 23. septembra se vrši v Beogradu prvi strankin zbor socialistične stranke Jugoslavije. S tem bo dovršeno veliko delo zedinjenja kadrov, zedinjenja razredno zavednih, marksistično šolanih predstraž delavskega razreda naše države.

Naša stranka pomenja v svoji idejni enotnosti politično silo, ki presega daleč njeno številčno moč. V njej je ustvarjeno sigurno izhodišče za bodoči razmah delavske politike v Jugoslaviji.

Z veseljem in ponosom ugotavljamo, da so bile med tistimi, ki so polagali prve temelje za to delavsko stranko, tudi organizacije in sodruzi iz Slovenije, kar je že samo na sebi dokaz, da je v Sloveniji več organizatoričnega smisla in več ljubezni do socialističnega gibanja, kakor se je to zadnje leto zdelo.

Naše organizacije gredo v Beograd v veselje zavesti, da so vsa težka organizatorična vprašanja, ki jih ima kongres rešiti, že v predpripravi in predlogih za strankin zbor zadovoljivo rešena.

To je tudi naravno. Glavni odbor, ki kongres pripravlja, je posvečal v času, ko je posredoval v sporih, ki so nastali v slovenskem delu stranke našim razmeram obilo pažnjo. Pri tem je še imel priliko seznaniti se z našimi nazori in težnjami.

Zato so se v predlogu za strankin statut, kakor ga objavljajo »Radničke Novine« v svoji zadnji številki, vse one točke v prejšnjem statutu stranke, ki so se nam zdele izpopolnitve potrebne, tudi spremenile.

Novi strankin statut je tak, da bo lahko ostal naš pokrajinski pravilnik, kakor ga je sprejel 12. avgusta t. l. naš pokrajinski kongres — razven morda kake nebitne malenkosti — v celoti tudi v bodoče v veljavi.

Statut predvideva te-le strankine organe:

1. Izvrševalni odbor. Se voli na kongresu; ima svoj sedež v Beogradu.

2. Strankina uprava. (Izvrševalni odbor, pomnožen z delegati pokrajinskih oziroma oblastnih organizacij. Analogen organ, kakor je v našem po-

krajinskem pravilniku pokrajinski odbor.)

3. Oblastne odnosno pokrajinske organizacije, kojih ustroj predpisujejo pokrajinski pravilniki.

V Sloveniji je organizirana pokrajinska organizacija po analogiji organizacije celokupne stranke (načelstvo, pokrajinski odbor v kojem so poleg načelstva zastopniki okrožij).

4. Okrožne odbore.

Vsa ta organizacijska področja ima jo tudi svoje zборе.

Ko smo čitali načrt za pravilnik, kakor se predlaga, smo imeli resen pomislek samo pri eni točki. Pomislek imamo proti določbi, da sme izdajati vsak član stranke politično časopisje, samo ako dela v listih za cilj stranke.

S tem imamo v Sloveniji čim najslabše skušnje. Ne gre samo za pisavo in smer listov. Časopisni separatizem in cepljenje sil ima tudi če so vsi listi čim najbolj pisani, zelo slabe posledice, ker izpodkopava gospodarsko existenco našega tiska. To pa pri naših razmerah ni manj važno kakor pisava in smer tiska.

Zato smo mnenja, da bi ne bilo slabo, če bi se zahtevalo tudi v organizatoričnem oziru tiska podreditev pod in terese celote, kakor se zahteva v idejnem.

Radi priznamo, da imajo tudi tisti nekoliko prav, ki pravijo: V Sloveniji je bil časopisni separatizem samo posledica pomanjkanja vsakega zaupanja v strankino pokrajinsko vodstvo. To spremenite, pa bo cepljenje sil samo odpadlo. S paragrafi samimi pa se tu ne da nič napraviti.

Vendar smo mnenja, da je treba povedati, da je cepljenje listov brez ozira na pisavo in smer — greh proti stranki koje najtežji in najvažnejši problem je: upostavitve dobrega, na vse strani neodvisnega aparata. Zakaj, če tega ne storimo, bo ostalo pri tem kakor je danes:

Naše mlado, z vednimi denarnimi težavami se boreče gibanje, bo metalo letno radi svoje neenotnosti brez potrebe vsako leto težke stotisočake v vodo.

Buržuazija razdvaja proletariat s svojimi agenti.

Slepci bi spregledali!

V »Jutranjih Novostih« objavlja znani gospod Emil Štefanovič svoj življenjepis.

O tem gospodu je znano, da je svoj čas komunistično-orijentirano delavstvo po Dunaju spreobračal in zapiral in da so ga postavili komunisti v zahvalo zato na vplivno mesto v svoji stranki.

Mi smo smatrali takrat g. Štefanoviča za navadnega pustolovca. Delavstvo pa, ki ga je trpelo v kljub njegovi predzgodovini na vplivnih mestih, pa za nerazodno maso brez voditeljev, ali maso s takimi voditelji, ki si pred množico ne upajo povedati in braniti resnice ni čudno.

Življenjepis, ki ga objavlja g. Štefanovič v »Jutranjih Novostih« pa nam priča, da smo se motili in da je bilo še vse huje da je resnica naravnost porazna in strašna. Gospod Štefanovič dokazuje, da je bil ves čas, tudi takrat, ko so gledali v njem trbovljski in drugi delavci svojega rešitelja, v tajni zvezi s takratnim ministrskim predsednikom Stojanom Protičem, — z generalom Mihajlom Pašičem, bivšim ministrom vojne in mornarice in z raznimi majorji v pokoju, ki se jih ne izplača navajati.

Kdor tega ne verjame, ta naj bere III. prilogo »Jutranjih Novosti« št. 174 z dne 26. avgusta 1923.

Tam potrjujejo vsi ti visoki gospodje s svojimi lastnoročnimi podpisi, da je bil g. Štefanovič njihov zaupnik.

In kar je še lepše: G. Ladislav Fabjančič, bivši narodni poslanec in mestni arhivar ljubljanski potrjuje, da je bil g. Štefanovič samo lastnik takratnega glavnega glasila »neodvisne« stranke »Delavskih Novic«, — da pa v kljub temu, da je zavzemal to mesto, ki se ga mora smatrati za eno najvažnejših mest v delavskem pokretu, ni bil član komunistične stranke! Še več! On potrjuje, da je bil že med tem, ko je izdajal ta list v zvezi z voditelji radikalne stranke!

V kljub temu, da Štefanovič po vseh teh izjavah niti član stranke ni bil, v kljub temu, da so bile njegove zveze z radikalno stranko tudi vodstvu neodvisnih znane, je ponudila ob zadnjih volitvah takratna enotna fronta g. Štefanoviču, kakor sam trdi, kandidaturu. On te kandidature baje samo zato ni sprejel, ker se ni strinjal z Lemežovo politiko, v resnici pa zato ne, ker je vedel, da ne bo izvoljen in ker ni maral biti števni kandidat.

Stavimo vprašanje na g. Fabjančiča: Kako more pisati človek, ki računa da se ga naj smatra v delavskem pokretu za mogočega, take izjave za g. Štefanoviča? Vse skupaj je porazno spričevalo za nezrelost povojnega delavskega pokreta.

Občinske volitve v Srbiji.

V nedeljo, dne 19. avgusta so se vršile občinske volitve v Srbiji in Črni gori.

Kakor pišejo »Radničke Novine«, je bil pri teh volitvah vladni pritisk manjši, kakor je bil zadnje leto običajno. V kljub temu so pri volitvah glasovi vladajoče radikalne stranke nepričakovano narasli. Te volitve kažejo, isto sliko, kakor so jo pokazale v manjši izmeri že volitve v državnozborsko skupščino.

Mase, ki so pričakovale po vojni radikalne spremembe vsega obstoječega, se udajajo razočarane valu reakcije.

Za delavstvo so te volitve glasen opomin in kažipot.

Pri položaju, kakor je, delavske stranke ne morejo sanjati o tem, da bodo zavlada brez trdega dela v državi in družbi. One morajo najprej likvidirati medsebojne spore in doseči, da delavstvo ne bo delalo tlake kapitalističnim strankam.

Danes pa je žalibog tako.

K rudarski stavki.

Že mesec dni se bije v rudarskih revirjih Trboveljske družbe srdita borba med delom in kapitalom.

V kljub temu, da je stavkovno vodstvo že v začetku boja v številkah pojasnilo dejanski položaj, čutimo in vidimo, da ga nevtralna javnost še danes ne pozna. Zato je potrebno, da povemo še enkrat točno in jasno

zakaj se rudarji borimo?

Predvsem za *povišanje minimalnih plač*, da izboljšamo položaj tistega delavstva, ki ni zaposleno pri akordnem delu.

Takega delavstva je po priznanju družbe (prim. »Slov. Narod« z dne 2. avgusta) okrog 50 odstotkov, torej polovica vsega delavstva. V resnici pa je takega delavstva še več.

Koliko znašajo te minimalne plače dosedaj?

Po navedbah družbe od 3200 do 4200 kron na mesec, po navedbah rudarjev pa celo le 2400. do 3600 kron! (Družba računa povprečno in ne vpošteva vsled tega najslabših slučajev).

Gre torej za izboljšanje v resnici neznosnih mezdnih razmer! Družba se izgovarja na akorde.

Kaj pa je z akordi?

Tu je treba ponoviti, da nad 50 odstotkov delavstva nima akordnih plač. A tudi akordne plače niso tako visoke, kakor se navadno misli. Družba sama navaja, da znašajo povprečne rudarske mezde (ako se akordi vpoštevajo) v njenih rudnikih od 3300 do 6680 kron na mesec. Ako dobi akordni delavec pri posebno ugodnih mezdnih razmerah morda včasih tudi mezde nad zgoraj na vedeno povprečno izmero, dobi pa drugič zato toliko manj.

V kljub izredno težkemu delu toraj povprečne delavske mezde niti v akordu ne dosega plač drugih industrijskih kategorij. Družba hoče dokazati neutemeljenost delavskih zahtev s tem, da trdi, da so dosegle sedanje delavske plače, ako jih preračunamo v zlato vrednost, že predvojno višino.

Kakšno je razmerje med sedanjimi in predvojnimi plačami?

Tu je treba vedeti najprej, da pomenjajo že predvojne plače *nečuveno izkoriščanje* trboveljskega delavstva. Tedenske plače so hile v posameznih deželah naslednje:

Trbovlje 10—24 Din; Nemčija 26—38 Din; Francija 35—45 Din; Anglija 45—54 Din; Sev. Amerika 72—150 Din.

V Trbovljah so bile plače vedno skrajno slabe in so krile v nekaterih kategorijah komaj najnujnejše stroške za preživljanje.

Beograd, kjer so dobile delavske stranke po vojni že nad 4000 glasov, je dal sedaj za obe delavske stranke komaj nekaj nad 1800 glasov. V občinsko zastopstvo so prišli le štirje delavski zastopniki, trije iz vrst neodvisne, eden iz vrst socialistične stranke.

Zato pa so narasli glasovi radikalne stranke. Ona je dobila v Beogradu 6000 glasov!

Kakor pišejo »Radničke Novine«, so se našli med radikalnimi agitatorji ljudje, ki so delali še do včeraj v delavskem pokretu in so bili tam bolj revolucionarni, kakor vsi drugi.

Prav kakor pri nas!

Iz skrajnega radikalizma vodijo čudežna pota na skrajno desno, v reakcijo, v klerikalne in radikalne vrste.

To je neveseli tok časa. Mi se pa zavedamo, da ta tok delavskega gibanja ne bo porušil, ampak ozdravil. Zrna se bodo ločila od plev, kleno zrno bo ostalo, pravi zidarji bodo zavihteli kladiva in trdne in solidne zgradbe bodo rastle iz tal.

Pri vsem tem ni družba za delavske potrebe nič investirala, niti za primerna stanovanja ni skrbela. O stanovanjih s kuhinjo in eno sobo, v koje se tlačijo v Trbovljah delavske rodbine, si more vstvariti svojo sodbo le tisti, ki je vse to videl. Pri vsem tem so šli ogromni dobički v tujino, na Dunaj in dalje.

Tako je bogatela tujina na račun delavstva v slovenskih revirjih.

Družba, ki se sklicuje na predvojne razmere, meni naj bi bilo tudi v bodoče tako. V to svrhu se je tuji kapital spretno maskiral z maskami domačih pomagačev.

Če prav so torej predvojne razmere že slab dokaz, *vendar je tudi ta dokaz skoz in skoz pogrešen.*

Vrednost zlata se meri danes po kupni moči dolarja. V Ameriki pa se da kupiti danes ista množina, ki je stala pred vojno 100 dolarjev, komaj za 156 dolarjev! Plače so se v Ameriki napram predvojnimi plačam tudi temu pri merno zvišale.

Tudi ako se preračunajo naše sedanje plače po kurzu v zlato vrednost, ne moremo s tem denarjem tega kupiti, kar smo kupili pred vojno.

Pred vojno je bilo naše stanje slabo, danes bi bilo *pri takozvani zlati pariteti, ki nam jo družba ponuja, še slabše.*

Družba ugovarja, da ji je gospodarsko nemogoče, da bi upoštevala delavsko mezno spomenico.

Številke pa govore, da ni tako.

Za leto 1922 izkazuje bilanca Trboveljske premogokopne družbe 16 milijonov dobička. Od tega se je dalo 12.5 milijonov lansko leto delničarjem kot dividendo, to je 50 odstotkov delniškega kapitala.

V resnici pa so dobički znatno višji. Ogromne investicije, ki jih je napravila družba zadnja leta so se krila po večini iz tekočega.

Bilanca, kakor jo družba objavlja ne izkazuje niti približno dejanskih dobičkov in je sestavljena tako

da skrbno prikriva vse podatke

iz kojih bi se moglo sklepati na pravo stanje stvari.

Iz gotovih podatkov smo prisiljeni delati šele sklepe, ki pa govore prepričevalno zato, da bi mogla družba svojemu delavstvu plače prav znatno povišati.

Povišek, kakor je naveden v mezni spomenici delavstva znaša v skupnem iznosu 35 milijonov dinarjev.

Ta svota izgleda velika. Ako pa pomislimo da je vredna dnevna produkcija premoga v trbovljskih rudnikih 1.2 milijona, letna pa 360 milijonov dinarjev, potem ta svota ni znatna.

Tudi primerjava med vrednostjo produkcije, ki znaša dnevno 1.2 milijona dinarjev in višino plač, ki ne znaša dnevno niti pol milijona dinarjev, kaže, da so poviški mogoči. Družba prideluje večino jamskih potrebščin v lastni režiji. Zato upravičeno sodimo, da gre ogromni del zneska 700.000 dinarjev na dan za akcionarje in banke, ki pri vsem tem ne smatrajo niti za potrebno da bi ta denar v revirju investirali, da bi gradili z njim nova in lepša stanovanja za delavce.

Iz vseh teh razlogov je mezdna gibanje trbovljskih rudarjev gotovo *gospodarsko, ne politično gibanje*.

Vse delavstvo v revirju je stopilo v stavko. Vse stranke, razen socialistične sodelujejo tudi v stavkovnem odboru.

Rudarji socialisti pa so s stavko solidarni in vztrajajo in bodo vztrajali v boju, ravnaoč se po navodilih stavkovnega vodstva in smatrajo za potrebno, da v tem trenutku to javno povedo. Oni v stavkovnem odboru le zato niso sodelovali, ker se jim je godila in se jim godi od strani organizacije ki stavko vodi ponovno težka krivica.

Glas naših deloma v borbi osivelih zaupnikov, od kojih so prebili nekateri že nad 20 stavk v revirjih, bi lahko s pridom usmerjal mlajše sile v smotreno borbo, ki je ravno tako potrebna, kakor sveži polet mladih sil. A zato je treba prej nehati s sumničeni in krivičnimi podtikaniji.

Z *bolestjo opažamo*, kako se spušča v Trbovlje tolpa hijen, ki hočejo izkoriščati gospodarsko borbo rudarjev

za politiko meščanskih strank. Odposlanci meščanskih strank igrajo v Trbovljah vlogo zagovornikov delavstva, med tem ko sedijo drugi odposlanci istih strank v upravnem svetu Trboveljske družbe. Na to dvoličnost je treba pokazati, čeprav ostajamo pri svojem stališču, da se mezdni boji ne smejo politično izrabljati.

Mi vemo, da mezdni boji tudi niso prava sredstva za politični boj.

Stavke političnega mišljenja in prepričanja ne morejo in ne smejo spreminjati. Želimo pa, da bi imel ta skupen nastop v boju za posledico, da bo prišlo razredno zavedno delavstvo za korak bližje zopetnemu edinstvu. To bo tem lažje mogoče, ker bo trdost boja poučila tudi tiste, ki posegajo prvič kot zaupniki v resen boj, v kakoršnem so stali nekateri naši zaupniki že do dvajsetkrat, da je med hotenjem, pravico in dosegljivim ciljem, vedno vrsta zaprek preko katerih je treba izvojevati po načrtu pot. Morda pride čas, ko bodo kipeče mlade sile bogatejšje skušnje starosti pravičneje cenile in ko se bodo obojestranske sile med seboj izpopolnjevale.

Vse, kar pripravlja temu razvoju pot bo rodilo za delavstvo bogate sadove in pomenja že samo na sebi zmago.

Da bo pa ta razvoj mogoč, morajo pokazati socialistični rudarji, da znajo postaviti ob uri boja na bojišče svoje ga moža.

Bitka se bliža odločilni fazi. Nervoznost s katero skuša stavko zadnje dni družba zlomiti, nam kaže bolj, kakor vse drugo, kako neprijetna ji stavka postaja. Družbini letaki to zanikajo, a govore tudi s tem. Na družbine letake odgovarjamo tudi socialisti: Kdor hoče mir naj gre na pogajanja! Zlomiti se ne damo! —k.

Plače in valuta.

Znano dejstvo je, da je nestalna denarna vrednost (valuta) kakor trup, ki razdeja vse gospodarstvo. Zlasti delavstvo trpi težko pod posledicami slabosti valute.

Ako valuta raste, postajajo industrije nezmožne za konkurenco. Obrati se zapirajo in delavstvo mora na cesto. Ako pa valuta pada, pa se delavske plače vedno bolj zmanjšujejo. V tem slučaju dobiva delavec v denarju sicer morda celo vedno večje plače, kupiti pa si more s tem denarjem vedno manj.

V tem članku bomo obrnili našo pažnjo mezdni razmeram v deželah s padajočo valuto in rastočo draginjo, toraj razmeram, s kakoršnimi imamo mi računati.

V takih deželah je dalo delavstvo na to vprašanje že davno odgovor, ki je najnavadnejši. Reklo je: Če je draginja večja in denarna vrednost manjša, potem se morajo plače za toliko povečati, da bo lahko delavec tudi pri novih razmerah za svojo plačo toliko kupil, kakor je mogel kupiti prej. Plače pa se morajo povečati sproti, kakor draginja narašča, ne pa šele morda ob priliki mezdni gibanj, ki prihajajo navadno prepozno in ki tudi takrat ko pridejo, navadno ne prinesejo takih plač, ki bi odgovarjale porastu draginje. Zato je zahtevalo delavstvo v vseh državah s slabo valuto, naj se mezdni sistem tako spremeni, da se bodo plače avtomatično prilagojevale rastoči, oziroma padajoči draginji. Ta sistem, ki danes tudi pri nas že splošno znan, se imenuje indeksni sistem.

Indeksni sistem je tako naraven, tako pravičen, da se nam mora čudno zdeti da se pojavlja proti njemu zadnji čas od strani podjetnikov in podjetniških

zvez tak odpor. Znano bo večini naših čitateljev, da se odpor proti indeksu ne pojavlja samo pri nas. V Avstriji je zahteval na primer generalni komisar dr. Zimmermann, da se mora indeksni sistem na celi črti odpraviti, ako hoče računati Avstrija na mednarodni kredit. Ti glasovi iz tujine so tudi za našo industrijo signal za odpravo indeksnega sistema. Tako stoji delavstvo v svoji borbi proti vednemu zmanjšavanju plač v težjem položaju, nego kedaj poprej. Nastane vprašanje: v čemu ima borba proti indeksu svoj izvor in svoje razloge?

Padanje valute ima dva poglavitna vzroka.

Valuta mora padati v tistih deželah, ki manj proizvajajo, nego potrošijo. Take dežele si pomagajo iz zagate s tem, da tiskajo denar in skušajo kupiti manjkajoče blago iz tujine za svoj papir.

Kjer je tako, tam vrednost tega papirja pada, draginja pa raste. Ako skušamo v taki deželi posledice draginje pobijati s tem, da višamo plače sorazmerno z draginjo, kar je mogoče doseči gospodarsko le s tiskanjem novega papirnatega denarja, potem se sučemo res v kolobarju okrog bolezn, do nje pa ne segamo in je tudi izlečiti ne moremo.

Ozdravljenje more priti v taki deželi le od tod, da znižamo potrošnjo in jo spravimo v sklad s proizvodnjo. Tudi za celotno gospodarstvo velja to, kar velja za posameznika: ne sme se porabiti v gospodarstvu več, nego se zasluži. Za ozdravljenje takega nezdravega gospodarstva ste le dve poti: ali več proizvajati, ali manj potrošiti. Indeks, ki se upira načelu manj potrošiti, je po tem pojmovanju gospodarskega nevzdržljiv. Zakaj znižanje potrošnje — je zmanjšanje realnih plač. (Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

SLOVENIJA.

V nedeljo, ponedeljek in v torek se je vršil v Ljubljani 5. katoliški shod. Med tem, ko sta bila posvečena zadnja dva dneva delu v odsekih in organizacijah, je bil posvečen prvi dan javnim manifestacijam.

Te manifestacije dajejo 5. katoliškemu shodu zanimivo politično obilježje. Citirali bomo »Slovenca« — in čitatelji bodo sami čutili, kako se obrača politika prirediteljev katoliškega shoda v nove vode.

»Slovenec« piše:

Ljubljana je gledala sliko, ki je ne pozabijo rodovi, ki so jo gledali in jo

izročje svojim potomcem. V osredju te slike zastopnik najvišjega cerkvenega oblastnika, apostolski nuncij, in najvišji predstavnik posvetne oblasti, kralj — simbol bogohotene prijateljske zveze med Cezarjem in Pontifeksom, okrog njihju oblasti in ljudstvo. Med tem so naznanjali zvoki godbe, da se bliža slavnostni sprevod. Kralj Aleksander in knez Arzen sta se podala v spremstvu apostolskega nancija Pellegrinettija, ministrov Dragomirja Jankovića in dr. Velizarja Jankovića in predsednika narodne skupščine Jovanovića, velikega župana dr. Lukana, škofa dr. Jegliča, poslanca dr. Korošca na balkon, s kate-

rega je bil očarujoči pogled na manifestacijski sprevod. — —

Tako piše »Slovenec«.

Mi pa se povprašujemo začudeni: Kaj je resnica? Ali dr. Korošec, ki sedi na balkonu s kraljem, ministri in radikalnim velikim županom, ali dr. Korošec, ki snuje republikanske zveze z Radićem in njegovim blokom. Po tolikih bridkih izkušnjah jadra dr. Korošec s polnimi jadri med radikale. Kako mu bo pri srcu, ko bo pobijal po »Straži« in »Slov. Gospodarju« dr. Korošca od včeraj?

HRVATSKA.

V ospredju političnega interesa je na Hrvatskem slejkoprej Radićeva stranka. Stjepan Radić se je pojavil v Londonu, kjer pa ni našel tistega sprejema, ki so ga nekateri njegovi navni pristasi pričakovali. Glavni odbor stranke je imel sejo, na kateri je sprejel resolucijo, da se stranka z akcijo svojega voditelja popolnoma strinja. Vlada sklepa kako naj pri novem položaju proti Radićevi stranki nastopi. Čuli so se glasovi, da bo strla vlada Radićevo stranko z Obznanom. Najnovejša poročila pa pravijo, da si je vlada spet premislila. Bič je namočila, da bi v slučaju potrebe bolje padal. Za enkrat pa se bo skušalo najti med Radićevci samimi novih ljudi, ki bi bili pripravljeni zasukati Radićevo ladjo tako, kakor jo je slovenski dr. Korošec.

SRBIJA.

V Čurugu se je vršil kongres srbske zemljoradniške stranke. Ta kongres ima večji pomen, kakor prejšnji kongres te stranke. Stranka se obrača vedno bolj na realna pota. Kongresa so se udeležili tudi delegati slovenske samostojne, delegati bolgarske zemljedelske (Stamboljskijeve) stranke in tudi zastopniki rumunskih, čeških in poljskih kmetov.

Vlada bo čuvala delavstvo z bičem. — Pripravlja se novo nasilje nad delavstvom. Iz Beograda poročajo: Vlada se bavi z načrtom, da vzame avtonomijo avtonomnim organizacijam za zaščito delavcev (Delavskim zbornicam). V to svrhu se je vršila te dni konferenca vseh radikalnih prvakov, na kateri so sodelovali i radikalni prvaki iz Vojvodine. Tu se je sklenilo, da se postavijo na čelo vseh teh korporacij radikalni komisariji, — baje zato, ker se niso izvršile zakonite volitve v te korporacije do 30. junija t. l.

Radikali računajo, da bo vodilo to do ostrega boja z delavstvom, ki pa se vsled svoje razcepljenosti ne bo moglo braniti.

Iz političnih ozirov naj bi se name-ravano nasilje izvedlo najprej v Srbiji, med tem ko bi se naj odložilo v Sloveniji in Hrvatski na poznejši čas.

ZUNANJI POLITIČNI PREGLED.

Čehoslovaški sodrugji v Avstriji imajo lastno socialno demokratično stranko. Pri zadnji seji zaupnikov se je odločilo, da pri prihodnih volitvah v avstrijski parlament ne bo stranka čehoslovaških sodrugov nastopila z lastno kandidaturo, ampak da bodo vsi sodru-

gi oddali glasove nemški socialno demokratični stranki. Češki nacionalni listi to odločitev ostro kritizirajo, na drugi strani delavski listi to postopanje popolnoma odobravajo.

Italija. Fašisti so zagospodovali z nasiljem vsej Italiji. Sedaj se vrši ljut boj proti obema glavnima ljudskima strankama: proti katoliški partito popolare in proti socialistom.

Socialistom so razbili fašisti že v dobi svojega divjanja delavske domove in tiskarne.

Od kar so postali fašisti vlada, nastopajo z drugimi sredstvi. Ta sredstva učinkujejo še huje.

Najhuje bodoje fašiste v oči bogate socialistične gospodarske organizacije. Proti njim se izvaja tak pritisk, da so prisiljeni voliti člani, ako hočejo, da zadruga popolnoma ne propadejo, fašiste v upravni odbor. Cvetoče zadruge v Reggio Emilia, ki so bile ponos vsega italijanskega delavstva, prehajajo na ta način v fašistovske roke.

Mussolini konferira celo z nekaterimi voditelji strokovnih organizacij. Ne vemo, kaj iščejo ti pri Mussoliniji. (Tudi tu so se ravno bivši radikanci najprej spreobrnil.) Ali se boje ricinovega olja, ali pa jih vabi Mussolinijeva karijera?

Francija je poslala Angliji odgovor na njeno noto glede reparacijskega vprašanja. Francoski ministrski predsednik Poincaré vstraja trdovratno na svojem stališču.

IZ ČASOPISJA.

»Slobodna Riječ« (Zagreb) piše v uvodniku o Radićevem begu in navaja med drugim: Ogromno politična moč, ki je zbrana v Radićevi stranki, je mogla pri svoji dobri organizaciji veliko koristiti stranki in programu, v kolikor je v današnjih razmerah ustvarljiv. Brez te stranke bi ne bila mogoča nobena vlada. Proti njeni volji bi se ne moglo sklepati o nobenem zakonu. Toda, ako-ravno bi bila v tanu vršiti najjačji vpliv, je ostala kot republikanska stranka doma, ko se je reševalo vprašanje vladne oblike in ustave. Ona ni sodelovala pri delu za zaščito kmetijskih interesov, ko se je sklepalo o ustavi, ona je s svojo odsotnostjo omogočila, da se nalažajo kmetiskim slojem neznozna davčna bremena. Radićeve stranke je vedno tam manjkalo, kjer bi mogla in morala biti, da dela za svoj program. Ona je prepuščala vedno radikalom možnost, da delajo, kar hočejo. Ali je to neumnost, šarlatanstvo ali politično lopovstvo, napravljeno v tajni zvezi z radikali, je težko povedati. O isti številki piše S. R. o kongresu v Celju in se obrača ostro proti bivšemu pokrajinskemu tajniku, ki se s svojo skupino kongresa ni udeležil in pravi: Ta skupina ima voljo, da še pride na kongres celokupne stranke v Beograd, a pozablja, da se nahaja že sedaj izven stranke, ker ne vrši svoje dolžnosti in ker ovira konsolidacijo pokreta. Dveh pokrajinskih odborov v eni pokrajini ne more biti. Od 12. avgusta se priznava samo oni pokrajinski odbor, ki je bil tega dne soglasno v Celju izvoljen.

Dnevne vesti.

LJUBLJANSKO OKROŽJE.

Javno vprašanje. V našem uredništvu se je zglasila Jožefa Gorenc, vdova po s. Gorencu, ki je padel kot žrtev na Zaloški cesti, ter potožila, da podpore, ki je bila navedena že pred mesci v »Napreju« ni prejela. Ker na večkratno pismeno prošnjo od uredništva »Napreja« ne dobi odgovora, nas je zaprosila, da ji dovolimo tem potom vprašati, zakaj se ji navedena podpora ne nakaže.

Na Jesenicah so pred enim mescem zaprli 7 mladeničev, ki so bili osumljeni, da so ustanavljali tajno komunistično organizacijo. Koliko je na teh vesteh resnice, ne vemo, gotovo pa je, da se ti mladi dečki niso mogli zavedati kaznjivosti takih dejanj, tudi če so jih za-grešili. Upamo, da bodo to spoznale tudi tiste oblasti, ki drže uboge mladeniče že 5 tednov v zaporu. Čudna zgodba je pa s podporami teh mladeničev. Med kovinarji na Jesenicah in Javorniku so se našli sodrugji, ki se jim te mladeniči smilijo, pa so zbrali zanje nekaj tisoč kron. Ta denar je bil izročen neki sodružici z nalogo, da ga odda na pristojnem mestu. Vendar smo informirani,

da mladeniči te podpore še vedno niso sprejeli in da je denar neznan kam izginil. Jeseniškim sodrugom priporočamo, da uvedejo preiskavo, kje je ta denar, kajti višek nesramnosti bi bil, če bi se porabil ta denar v kakšne druge namene!

CELJSKO OKROŽJE.

Presladek saharin. Saharin je v zadnjem času priljubljen predmet za tihotapce. Marsikaterega reveža je že zmotilo, da si je zmisllil v slučaju potovanja iz Nemške Avstrije vzeti seboj kakšno škatljico tega sladkega predmeta. Toda joj, če ga je carinska straža pri tem sladkem noslu vjela. Zadnjič smo zvedeli za slučaj nekega delavca, ki se je pripeljal na obisk k svoji materi. Hotel ji je tudi postreči s sladkostjo. Bil je zasačen in se je moral peljati z brzovlakom do Rakeka, ako-ravno je bil namenjen samo v Celje. Naravno je, da je moral stroške sam nositi za vožnjo do Rakeka in zopet nazaj. To ga je toliko stalo, da si je moral svoj dopust skrajšati in takoj drugi dan potovati nazaj. Ta sladkoba pa ima tako velikansko moč, da je zapeljala celo carinskega uradnika. Ampak

ne sladkost saharina, kakor slišimo, temveč sladkost bakšiša, ki ga je dobil za pomozi bog, tihotapljenje baje 250 kilogramov saharina. Gospoda, ki se je vedel, kakor kakšen vitez, ki si je sposobil celo včasih kakšnega jahalnega konjička in je jahal po celjskih ulicah je celjska policija v pondeljek, dne 27. avgusta povabila na ričet.

Kapucinski most v Celju. Celjski kapucinski most se pridno popravlja. Že od leta 1890 so se razni občinski odbori pečali s projekti za novo zgradbo mostu. Tik pred izbruhom svetovne vojne so projekti že tako daleč dozoreli, da se je nameravalo začeti leta 1914 z gradnjo. Kakor je vojska v marsikaterem oziru napredku in razvoju gospodarstva škodovala, tako je tudi celjski kapucinski most ostal nerešen problem, kot eno najvažnejših celjskih vprašanj. Most je že v tako slabem stanju, da se je moral celjski občinski svet letos lotiti temeljitega popravila, ki bo za celjsko mesto pomenilo ogromno breme. Popravilo bo stalo 250.000 Din; polovico je že obljubljen od državne gradbene direkcije. Ostalo se bo pa moralo kriti razdeljeno na celjsko občino in okoliško občino ter na okrajni zastop. Naravnost čuditi se moramo, kakor smo zvedeli, da nima okoliška občina za to važno popravilo, ki je vendar skupna zadeva z mestno občino in okrajnim zastopom, pravega interesa. Kakor vse kaže, se bo proračun čisto gotovo za znatno svoto povečal. Most se bo popravil temeljito in bo po izpovedi strokovnjakov še držal kakih 10 let. Že sedaj bo treba misliti na zgradbo novega mosta. V sled sedanjega popravila bo mestni magistrat primoran vozovni promet čez kapucinski most omejiti na določen čas, sporazumno s podjetnikom, ki most popravlja. Kakor smo zvedeli se bo lahko vozilo v jutranjih urah od 8.—9. in od 12.—13. ure ter od 17. ure naprej. Popravilo bo trajalo nad dve mesca.

Krajna organizacija SSJ v Celju sklicuje za četrtek, dne 6. septembra t. l. mesečno člansko zborovanje s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisa zadnjega članskega zborovanja; 2. poročilo delegatov o sklepih izrednega strankinega zbora v Celju; 3. volitve delegatov za državni strankin kongres; 4. raznoterosti. Vse člane krajevne organizacije pozivljamo, da se tega članskega zborovanja sigurno in zanesljivo udeležijo. Vsak član ima dolžnost in tudi pravico povedati svoje mnenje pred forumom, ki je za krajevne strankine razmere merodajen. Vsako zahrbtno šušljanje med posameznimi člani ni socialistično.

Veselična prireditve v Celju. Vse občinstvo opozarjamo na veselično prireditve, ki se bo vršila v nedeljo, dne 2. septembra t. l. v gostilni pri »Jugoslovanu« od 16. do 22. ure. Ker je čisti dobček namenjen za kulturne svrhe, pričakujemo obilne udeležbe vseh naših prijateljev in sodrugov.

Iz Oplotnice. Sodrugi iz Oplotnice so nam poslali sledeči dopis, katerega žele, da se v »Socialistu« priobči: Člani krajevne organizacije SSJ v Oplotnici z veseljem pozdravljajo zedinjenje v pokrajinski organizaciji SSJ ter upajo, da bo na novo oživljena stranka in njeni voditelji boljše delovali za napredok proletarijata, kakor se je pa to dosedaj godilo. Da ima članstvo v resnici zaupanje v novo vodstvo, je dokaz to, da se številno oglašajo novi člani in da se bode ustanovila celo podružnica »Svobode«. Sodrugi, čitajte svoj list »Socialist«, izobrazite se, hodite pridno k članski sestankom ter prepričajte druge sodruge, da si le sami zamoremo priboriti boljše bodočnost, ako bomo organizirani, zavedni delavski bojevniki. Živela socialistična stranka Jugoslavije. Dol z razdirači in separatisti. Kraj. org. SSJ v Oplotnici.

MARIBORSKO OKROŽJE.

Praznik slovenskega naroda. Hiše v zastavah, ulice posejane z detektivi, ojačena policijska straža, svetlikajoči bajoneti, upognjeni hrbti, kakor brez hrbtenice, svetli cilindri, tesno zadržane hlače državnih uradnikov, krulčaji žledoci in obrabi, ki skrbno prikrijevajo revolucionarnost, lepe besede in dvomljive misli, poštenost in laž ter v nič se izgublajoča navdušenost... Na kolena ljudstvo! tak je ukaz duhovske in posvetne gosposke, ki je prejela

bič iz božje roke, da kaznuje sužnja, ki bi se upiral volji božji in onim po milosti božji in neumnosti naroda postavljenim. O, narod slovenski v svoji nemoči in ti inteligenci, ki seješ bodočnost naroda — oba sta vredna časov, ki jih živita. Tema naj pokrije sramoto 20. stoletja, dokler ne boste želeli solnca, da bodo oči gledale mučitelje vaše; z biči so vas topli, škorpione zaslužite! Kaj je država brez cerkve — kaj cerkev brez posvetne gosposke. Ne vprašajte kaj bi bil narod brez obeh! Svobode ne razumejo hlapi!

Afera 40 prašičev in državno pravdnštvo. Državno pravdnštvo menda še vedno ni prišlo preko poizvedovanj do obtožnice proti krivcem, ki so 1920. leta hoteli prodati pokvarjeno svinjsko meso mestnim prebivalcem, oz. inozemstvu in so se v to svrhu poslužili raznih manipulacij za varanje kupcev, n. pr. dvojnega prekajevanja. Državno pravdnštvo je dolžno, da pošlje ogledno komisijo v mestno kladnico, ki bo ugotovila meso 40 prašičev v privatni kleti bivšega ravnatelja Kerna; da se je meso pokvarilo, to dokazujejo izjave oglednih komisij in da je proti vsem določbam živilskega zakona ponujal dr. Leskovar pokvarjeno meso posameznim kupcem, to pove njegova lastna izjava v »Straži« z dne 4. julija 1923. — Če mariborsko državno pravdnštvo ni v stanu dvigniti obtožnice, potem naj višje državno pravdnštvo v Ljubljani vzame zadevo v svojo kompetenco!

Militarizirani železničarji in vojaški zdravniki. Mestna vojaška komanda je preteklo sredo dobila obvestilo, da prevzamejo službo železniških zdravnikov vojaški zdravniki. Vsekakor višek izživljanja. — Le enega ni vlada zvršila, kar bi zgedalo militarizaciji podobno — železničarje ni vtaknila v uniforme in ni jim izročila pušk in municije... zakaj se ne bi šli vojakov zares, kadar je mobilizacija? Morda smrdi po smodniku?

Železniški delavci obnemogli vsled lakote. Ob sklepu lista smo prejeli vest, da sta se danes v jutranjih urah zgrudila dva delavca v delavnicah južne železnice. V obeh slučajih se je ugotovilo, da že par dni nista zaužila skoro nobene hrane. — Tako umirajo delavci v bogatih agrarnih državah. Vlado, ki je tega umiranja kriva, naj sodi ljudski tribunal!

Klerikalci proti železničarjem. V izložbenem oknu uprave »Volksstimme« na Ruški cesti, visi »Dokument sramote« — klerikalni »Slovenski Gospodar« od 29. aprila 1920, kjer piše v članku »Kmet in štrajki« poslanec (Korošec?) Kmečke zveze klerikalnim kmetom o železničarjih sledeče: *Zakaj štrajkovci ne smejo in ne morejo zmagati?* Dobro smo videli, da pri železničarjih, vsaj pri večini, ni tistega obupnega bednega stanja in pomanjkanja, ki bi vsaj deloma opravičilo in utemeljilo tako orožje, kakor je štrajk. Še med onimi, ki živijo od teden skih in mesečnih plač, so bili železničarji po ogromni večini na najboljšem že med svetovno vojsko in tudi sedaj. Imajo dobre plače, imajo sami in vsi člani rodbine ugodnosti pri vožnji, imajo ugodnosti pri aprovizaciji in imajo tudi službeno obleko. Toda še nikdo izmed živih ne pomni, da bi kedaj nasproti državi in posebno proti vladi vsi smeli tako prosto govoriti in kritizirati, kakor ravno pod Protič-Koroščevo vladno. To je v čast vlade in kaže, da imamo res svobodo. Ko se je hotela svoboda zlorabiti proti državi in proti večini ljudstva, pa ravno ta vlada ni omahovala, ampak je trdno, odločno in previdno vršila svojo dolžnost in krivci ne smejo ter tudi ne bodo ušli zasluženi kazni. Mislimo, da dobro ve naše ljudstvo, da se ob sedanjem osemurnem delu noben železničar ne bo prezidnil, noben zgrudil vsled prevelikega dela in trpljenja, ampak kvečjemu marsikateri od pohajkovanja in pod težo vinskih duhov. *Kaj bi bilo, če bi vse zahteve urednili?* Če pa bi ugodili vsem nenasitnim željam in zahtevam, bi morala država zvišati še bolj voznine in poleg tega še velikanske svote iz ostalih državnih dohodkov plačati onim, ki so le osem ur v deloma lahki službi. Odkod pa bi vzela denar? Morala bi odirati še bolj ljudstvo z davki, morala bi naravnost uničevati druge stanove, posebno še kmetško ljudstvo. Niti kot državnik, niti kot vodja delavnega kmetškega

ljudstva vlada in posebej dr. Korošec tega ni mogel storiti, zato so začeli boj proti njemu, proti vladi in proti koristim in potrebam največjega dela jugoslovanskih državljanov sploh. Toda ljudstvo ni zato tukaj, da bi plačevalo neizmerno visoke voznine za osebe in blago, poleg pa še v davkih ogromne svote za one, ki se malo po železniških progah 8 ur sučejo, obračajo in deloma pohajkujejo. — Danes po hodi Žebot okoli železničarjev po glasove in v svojih listih pomiljujejo klerikalci železničarje. Seveda Korošec ni več v vladi, da bi iz same svobodoljubnosti streljal na železničarje. Klerikalci citirajte še enkrat »Slovenskega Gospodarja« iz leta 1920!

Protestni shod proti militarizaciji železničarjev se vrši v nedeljo, dne 2. septembra ob 10. uri v Götzovi dvorani v Mariboru.

Klerikalci podpirajo tiste, ki krajejo mestni občini. V zadnjih številkah »Straže« se je razodelo strmečemu mariborskemu prebivalstvu, da je pod socialistično vlado na magistratu bilo mogoče nekemu Gigerju v mestnem električnem podjetju poneveriti za en milijon kron materijala. Končno se je stvar razkrila, kajti socialisti ne ščitimo ljudi, ki škodujejo občini, kar smo v zadevi Kern, ki ga je ščitil dr. Leskovar in ga še zagovarjajo klerikalci, jasno dokazali. Dotični Giger je na svoj račun in z materijalom mestne občine inštaliral električno napeljavo privatnikom in v naše začudenje je poročal župan v zadnji seji občinskega sveta, na tozedevo interpelaciji, da se je te ugodne prilike poslužil tudi knezoškofijski ordinarijat in si je tudi pustil vpeljati v čast in slavo božjo in vseh svetnikov in svetnic — po tem Gigerju električno luč. Tako je torej klerikalni generalni kvartir zapleten v to afero in bi klerikalni generalštablerji že prej lahko preprečili tatvino, ker so vedeli kaj Giger počenja, ne pa socialisti, ki so to šele naknadno zvedeli. Zdej nam je tudi jasno, zakaj je »Straža« mogla tako točno označiti višino poneverjene svote; seveda če se gleda tatu, kadar v vrečo spravljajo, potem to ni težko. — Kolikor se je po uradnih ugotovitvah dognalo pa znaša svota ukradenega materijala le okoli 29.000 Din in je ta svota krita po dotičnih strankah do malenkosti okoli 200 Din. Vendar je mogoče, da je Giger — vsaj »Straža« piše o milijonski poneverbi — inštaliral še v kakšnem oddelku klerikalnega generalnega štaba, oz. pri kakšnem klerikalnem voditelju. Seveda mi ne vemo, če pa klerikalci vztrajajo pri svoji trditvi, potem bomo pa skušali ugotoviti kdo je poleg knezoškofijskega ordinarijata še ljubitelj električne luči.

Članski sestanek kraj. org. SSJ mariborske se vrši vsak četrtek, točno ob 8. uri v »Ljudskem domu«. — Udeležba dolžnost.

Učenci šolskega učitelja v Ptujih. Vpisovanje se vrše na osnovnih šolah in otroških vrtcih dne 1. septembra t. l. Na meščanskih šolah dne 10. in 11. septembra t. l. (sprejemni, naknadni in ponavljalni izpiti na meščanskih šolah so pa od 1.—10. septembra) in sicer v šolskih poslopih, kamor bodo zahajali dotični učenci (učenke), ob času, ki je razviden in razglasa na šolskih vratih. Šolski okolišji se razdele tako-le: A. Desni breg Drave (Magdalensko predmestje): 1. Vsi slovenski šoloobvezni dečki za osnovne šole se morajo prijaviti v deški osnovni šoli III. na Ruški cesti. 2. Vse slovenske šoloobvezne deklice za osnovne šole se morajo prijaviti v dekliški osnovni šoli II. na Magdalenskem trgu. 3. Otroški vrtec je v Valvazorjevi ulici. B. Levi breg Drave (mesto): 1. Vsi dečki, ki posečajo meščansko šolo, se javijo v deški meščanski šoli v Krekovi ulici. 2. Vse deklice, ki posečajo slovensko meščansko šolo, se javijo v dekliški meščanski šoli II. v Cankarjevi ulici. 3. Vse deklice, ki posečajo nemško meščansko šolo, se javijo v dekliški meščanski šoli I. v Miklošičevi ulici. 4. Za dečke, ki posečajo slovensko osnovno šolo, velja črta Kopaljska ulica, Ciril Metodova ulici kot meja. Dečki, kateri stanujejo vzhodno od te črte (proti glavnemu kolodvoru), se javijo v deški osnovni šoli I v Razlagovi šoli, oni pa, ki stanujejo zahodno (proti Koroškemu predmestju) v deški osnovni šoli IV. v

Samostanski ulici. Za deklice, ki zahajajo v slovensko osnovno šolo, velja Gosposka ulica kot mejna črta. Zahodno dekliška osnovna šola I. v Miklošičevi ulici, vzhodno dekliška osnovna šola IV. v Cankarjevi ulici. 6. Vsi nemški dečki za osnovne šole iz vsega mesta se morajo prijaviti v deški osnovni šoli II. v Razlagovi ulici. 7. Vse nemške deklice za osnovne šole iz vsega mesta se morajo javiti v dekliški osnovni šoli III. na Zrinjskega trgu. 8. Otroška vrta sta dva, eden je v Erjavčevi ulici (Melje), drugi pa v Cankarjevi ulici. — Učence (učenke) morajo prijaviti stariši ali njih namestniki. Za prvi vstop je treba predložiti pri vpisovanju krstni list in izpričevalo o cepljenju, za druge pa zadnje šolsko naznanilo. Napram starišem, ki se ne odzovejo pravočasno dolžnosti vpisovanja svojih šoloobveznih otrok, bo postopala šolska oblast po veljavnih predpisih. Posebej se še opozarja na to, da smejo ravnateljstva in šolska vodstva sprejemati po naročilu višjega šolskega sveta v Ljubljani le one učence (učenke) v nemške razrede, za katere se predlože veljavni dokazi, da so njih stariši pristnega nemškega pokolenja. Mestni šolski svet.

Drž. dvorazredna trgovska šola v Mariboru. Pismeni ponavljalni in ostali izpiti se prične v petek dne 7. septembra točno ob 8. uri. Spored ustmenih izpitov je objavljen na razglasni deski v šolskem poslopiju. Vpisovanje učencev in učenk, ki so že obiskovali zavod, bo dne 11. septembra od 10. do 11. ure. V sredo dne 12. septembra se otvori novo šolsko leto s službo božjo. V četrtek dne 13. septembra se prične ob 8. uri redni pouk. Novih priglasov za vstop v prvi letnik ni več možno upoštevati. Pripravljalni razred je ukiniten. Ravnateljstvo.

Zaupnikom in sodrugom v Ptujju naznanjamo, da se naš list »Socialist« prodaja v trafikli Petek-Maroh na Florjanskem trgu in v prodajalni Konsumnega društva v Slomškovi ulici. Vsak naj agitira za list in mu pridobiva novih naročnikov. Ko bo urejeno vprašanje kolportaze in nabiranje naročnikov za Ptuj in okolico, bomo sodrugom sporočili; do tedaj pa naj se vsak potruži, da list čimveč razširi!

Državna realna gimnazija v Ptujju. Šolsko leto 1923/24 se prične dne 11. septembra 1923. Sprejemni izpit v 1. razred se vrši 10. septembra 1923 od 9.—11. ure. Priglasi za ta izpit se sprejemajo isti dan od 8.—9. ure ali tudi prej. Razredni izpiti bodo od 8.—10. septembra. Dosedanji in novi dijaki se imajo priglasiti za vpis dne 11. septembra od 10.—11. ure. — Ravnateljstvo.

Breg pri Ptujju. V nedeljo, dne 26. t. m. se je vršil pri nas javen shod v gostilni Hojnik. Shod je bil tako sijajno obiskan da že dolgo noben v ptujškem okraju. Prostori so bili prenapolnjeni samo krpe člankarja v »Jutranjih novostih« z dne 24. t. m. so ostale prazne. Naj ne hodi k nam na Breg tešč, ker bi mu naš veter lahko škodoval. Shodu je predsedoval s. Polajžar, poročal je s. Eržen iz Maribora. Govoril je o političnem položaju in pa o šibi božji, ki nam jo je sam bog poslal z nebes s pomočjo njegovih agentov klerikalcev in drugih. Sedaj že občutimo na lastnih telesih, kaj znajo in koliko dajo. Kar so ob volitvah obljubovali so sedaj z Radićem v London poslali. In vi, ki ste jih pa volili pa boste še mogli nekaj pretrpeti če si ne boste pustili kože odreti. Kmetje, delavci na plan v skupen boj pod rdečo zastavo socializma!

Novi zvonovi. (Iz ormoške okolice.) Svetovna vojna je marsikaj uničila. Kaj je potrebno, da se popravi neprecenljivo škodo, katero je povzročila vojna? Za narodov blagor na našem Sp. Štajerju se potegujejo mnogobrojne stranke, posebno hvalevredna raz vseh lec priporočana je klerikalna, ker deluje v duhu naukov krščanske vere, toraj bi morali verjeti, da je to stranka pravice; premisslujemo nekoliko, če je res. Svetovna vojna je pobrala tudi cerkvene zvonove, ker ni zvonov, bi ne rabili več niti zvonikov. Vendar duhovščina ve, kaj se zgodi, če umolknejo zvonovi in izginejo zvoniki, pa je odredila, naj se na željo faranov nabira denar za nove zvonove; po nekod je pobiral po občini navadno predstojnik sam. Nekateri možje klerikalnega kalibra so to službo

prav modro vršili in niso gledali na politične stranke, niti po stanju premoženja, prišli so tudi v hišo kajzarjev, češ, saj boš tudi ti po možnosti kaj daroval za cerkveno stvar, dolžnost vsakega kristjanja je, da si kaj pritrga za čast božjo. Ob takih prilikah pa imamo priložnost revni kajzarji, vam okoli klerikalne mize vašo nevaležnost razodeti, ob takih prilikah se nam prilizujete, ali s kakšnim plačilom pa plačujete marsikateri izmed vas nas reveže? Kaj so storili klerikalni poslanci, stebri cerkve, lastniki te shodnice za cerkven. delavca, ki se trudi noč in dan samo za kapitalizem, sam pa hodi lačen, bos in nag, pa ne najde pravice, kaj je storil glavni vodja klerikalne stranke 1920. leta železničarjem ob času štrajka? Približno isto se godi danes; železničarji in državni uslužbenci, kateri so dne 3. avgusta ustavili delo, ker država noče izboljšati njihov plač, so dobili pozive k orožnim vajam in klerikalni gruntarji, cerkveni ključarji se smejejo, češ, sedaj bodo morali odriniti k vojakom, zakaj pa stavekajo. Koliko se je od cerkvene strani protestiralo proti izvedbi agrarne reforme. Kako radi ste klerikalni kmetje sprejeli naredbo za razdelitev občinske zemlje, ali razdelili ste si jo med seboj, ker je samo vaša last, kdaj ste si jo prilastili? Za zvonove zbirate in kristjanov iščete ve, ki pravice ne poznate. Usmiljenje na jeziku in krivica v vašem delu — zvonovi pa z našim denarjem kupljeni, naj oznanjajo mir med nami, ki ste nam kmečki mogočnjaki napovedali boj za golo življenje. — Kaj moremo zato, če klerikalna stranka noče poznati proletarijata, kaj nam preostane, če nam cerkev krati pravice? Ka dar bomo čuli zopet petje novih zvonov, čuli dolgo ubrano zvonjenje in ono kratko pozvanjanje, bo to nov spomin na krivico, nov dokaz, da je krajcer uboge vdove manj vreden od goldinarja klerikalnega bogataša — in kaj je rekkel Kristus? To je eno, kar govori zato, da je cerkev sprejela kapitalistične nazore, kakor je boj med kapitalistom in delavcem, tako je boj med proletarijatom in cerkvijo, ki ne pozna pravice, ki štiti krivco z božjo besedo in loči bogate od revnih kristjanov. Novi zvonovi, delo delovskih rok, pojo glasno: snamite krinko hinavstva, kajti božje kraljestvo ni od tega sveta!

Ljutomer. Brivski mojster Peter Veselič, kako sam pravi »Orjunec«, je 13. avgusta javno na trgu pred brivnico napadel usnjarskega delavca Premužiča in svojega pomočnika, ki ju je ozmerjal s komunistom in jima grozil, Premužiča celo sunil iz razloga, češ, da sta ga opisala v nekem listu. Čeprav je res, da omenjena nista komunisti in sta mu tudi svetovala, naj povpraša uredništvo za pišca, ker nista novice pisala. Obnašanje in grožnje Veseliča so za dostojnega človeka neprimerno in značijo, kako sovražna je »Orjuna« delavstvu. Sodergom priporočamo, da se brivca Veseliča ogibljejo in naj mu prepuste »Orjuno«, ki naj jo brije in striže.

MEZISKO OKROŽJE.

Pokrajinski pokojninski sklad v Ljubljani je začel ob tej strašni dragini s sistematičnim ustavljanjem doklad raznim vdovam in upokojencem in sicer z motivacijami, da itak zaslužijo po strani 275 Din ali pa dobe isto svoto na podlagi domače živinoreje. Radovedni smo osobito, kako si more delavec prirediti živino. O tej uganki, bi zelo radi slišali kaj več od pokojninskega sklada. Kar se pa tiče postranskega zaslužka pa je taka utemeljitev z ozirom na svoj nemoralni značaj milo rečeno nizka in če tudi sloni na paragrafu in če tudi bi v resnici postranski zaslužek znašal svoto 275 Din. Navadno pa še tak nesrečen odlok omenja, da čim se posameznikom razmere predrugačijo bo zopet dobil polno doklado. Da, če se razmere predrugačijo, tedaj lahko čakaš par mesecev, da se rekurzi rešijo. Imamo več slučajev, ki so posebno znani, da je tak upokojenec že upal, da bo dobil doklado, jemal pri usmiljenemu trgovcu na kredit, a po par mescih se mu je naznanilo, da ne dobi doklade ne za nazaj in ne za naprej. Prepričani smo, da manjka na pravem mestu ljudi, ki bi znali tolmačiti zakone po smislu zakona pa ne po golem besedilu. Prihodnjič bomo začeli z objavljanjem posameznih slučajev ker smo mnenja, da se zasleduje s takimi, kakor opisa-

nimi odloki gotove namene. Če omenimo, da je podjetje grofov Henkel upokojilo 1. maja t. l. okrog 30 rudarjev, ki so bili stalno na tem mestu do in

preko 50 let torej je večji postranski zaslužek nemogoč, potem nam postaja še marsikaj jasno. Opozorjamo našo strankino vodstvo na te razmere.

Kongres socialistične stranke Jugoslavije.

Glavni strankin odbor je na seji, dne 30. marca 1923 sklenil, da se skliče v dneh 21., 22. in 23. septembra t. l. v Beograd, v prostorih začasnega socialističnega delavskega doma, šumadijska ulica 16

I. redni strankin kongres z dnevnim redom:

1. Konstituiranje kongresa.
2. Poročilo glavnega strankinega odbora, poročevalec s. Vitomir Korač in strankine kontrole, poročevalec s. Ivica Kiklič.
3. Poročilo parlamentarne frakcije s. Nedeljko Divac.
4. Strankin statut, poročevalec s. Tasa Milojević
5. Politični položaj, poročevalec s. Živko Topalović.
6. Volitev glavnega odbora in kontrole.
7. Socialistična stranka in delavsko strokovno gibanje, poročila s. Sretan Jakšić.
8. Socialistična internacionala in naša stranka, poročevalec s. Vilim Bukšeg.
9. Predlogi.

Cl. 17. S. P. J. upravljajo vsi njeni člani preko kongresa, ki je najvišje telo v stranki.
Cl. 18. Partijski kongres se sestavlja vsako leto. Seziva ga glavni partijski odbor, ki odreja čas in kraj održavanja kongresa in začasnemu dnevni red. Seziv kongresa z začasnim dnevnim redom, se mora objaviti v glavnem strankinem glasilu najmanj 3 mesce pred kongresom. Poziv za volitev delegatov se mora objaviti najmanj trikrat.

Poročilo glavnega partijskega odbora o delovanju, kakor tudi vse resolucije se morajo tiskati v strankinem glasilu najmanj mesec dni pred kongresom.

Predlogi strankinih članov in organizacij za dnevni red kongresa se morajo predložiti glavnemu partijskemu odboru najmanj mesec dni pred kongresom in tiskati v strankinem glasilu najmanj 15 dni pred kongresom. Člani so dolžni pošiljati svoje predloge preko organizacij, katerim pripadajo.

Isto velja tudi za pritožbe strankinih članov in organizacij.

Kongresu se zamorejo predložiti samo pritožbe proti rešitvam glavnega partijskega odbora in oblastne strankine uprave.

Cl. 19. Pravico udeležiti se kongresa imajo:
1. Delegati krajevnih strankinih organizacij, izbrani po listah in proporcionalno na krajevnih skupščinah. Vsaka organizacija do 100 članov voli po 1 delegata in za vsakih nadaljnjih 100 članov še po enega. Ostanek od najmanj 60 članov daje pravico za 1 delegata več. To število se računa po presečnem številu članov krajevnih organizacij, za katero je organizacija za poslednjih 6 mesecev plačala prispevek glavnemu partijskemu odboru. Stroške za pošiljanje delegatov nosijo organizacije same.

2. Člani glavnega partijskega odbora in finančnijske kontrole.

3. Predstavniki strankine parlamentarne delegacije; ostali člani parlamentarne delegacije morejo sodelovati na kongresu ali brez pravice glasovanja.

Pozivajo se vse krajevne organizacije, da pravočasno izvolijo delegate za kongres.

Kongresa se morejo udeležiti tiste organizacije, ki so točno in o pravem času obrčunale glavnemu strankinem odboru.

Za vsa pojasnila se je obračati na »Sekretariat Socialistične Partije Jugoslavije«, začasnemu Delavski dom, šumadijski ulica 16, Beograd.

V Beogradu, 31. marca 1923.

Glavni odbor SPJ.

Strokovni pregled.

Razmere v podružnici kovinarjev na Jesenicah so se pričele zadnji čas odločno čistiti. Nekateri kričarji so dolgo časa premišljevali kako bi razbili to podružnico. V Ljubljani imajo svojo »nezavisno« centralo kovinarjev, ki pa nima nikakršnega članstva. Zato so se obrnili na Jesenice, kjer so tamkajšnji kovinarji politično po večini komunisti. Ali članstvo na Jesenicah jih ni hotelo ubogati, ker tudi najbolj priprosti delavci vedo, da bi razkol delavstvu le škodoval. Zato so si izmislili prav peklenški načrt. Hoteli so izzvati stavko, v kateri so upali, da bo slabo uspela, da bodo potem lahko kričali, da Osrednje društvo kovinarjev ni dobra organizacija. Danes stoji ti elementi razkrinkani pred vsem delavstvom Slovenije. Podružnici Javornik in Dobrava sta se s studom obrnili od njih in tudi članstvo na Jesenicah zahteva po ogromni večini, da ostane pri stari centrali. V zadnji številki »Delavca« pa objavlja centralni odbor kovinarjev odlok, da ima jeseniški odbor v teku treh dni obrčunati, ker bo sicer odbor razpuščen

ter postavljen začasen odbor, ki bo imel nalogo sklicati izredni občni zbor podružnice, ki bo končnoveljavno razčistil ozračje. Obenem pa pozivlja centralni odbor kovinarjev vse, ki imajo kake pritožbe, naj jih pošljejo na društveno razsodišče. Možati nastop centralnega odbora kovinarjev je tudi tokrat očeval organizacijo pred razdiranjem brezvestnih ljudi, katerih prepričanje je zaprto v blagajni nezavisne delavske stranke.

Vsem odborom strokovnih organizacij v Mariboru. V nedeljo, dne 2. septembra t. l. ob 9. uri dopoldne bo v »Ljudskem domu«, Ruška cesta 7 seja Krajevn. medstrokovnega odbora. — Dnevni red: Konstituiranje odbora. Vse podružnice imajo dolžnost in nalogo poslati svoje predsednike in zapisničarje k seji. — Tajništvo.

Izredni občni zbor podr. oblačilnih delavcev v Mariboru se vrši v nedeljo, dne 9. septembra ob 10. uri dopoldne v Ljudskem domu. — Poročilo blagajnika. Volitev predsednika. Raznoterosti.

Kulturno gibanje.

DTE »Svoboda« Studenci razvije svoj prapor 2. septembra na vrtu gostilne Senica, ob 14. uri.

Okrožni zlet Delavski Telovadnih Enot v Šoštanj, dne 9. septembra. Organizacije, ki se nameravajo zleta udeležiti, naj to takoj javijo zletnemu odboru z navedbo, koliko zletnih izkaznic bi potrebovale, da se jim zamorejo te takoj vposlati. Te izkaznice se bodo oddajale organizacijam po 50 par za komand in vsak gost, ki se bo na zletu v Šoštanju izkazal s to izkaznico, plača potem pri blagajni 6 Din vstopnine, za vse prireditve. Oni denar pa, ki ga bodo organizacije prejele za prodane izkaznice

Razno.

Desetletnica smrti Augusta Bebla. Nemški proletarijat je dne 14. avgusta proslavil smrt pred desetimi leti umrlega socialista-revolucionarja Bebla. Omenjamo njegovo delo: Žena in socializem in »Iz mojega življenja«, ki je pravzaprav zgodovina nemške socialne-demokracije.

O klerikalizmu. Klerikalizem je vedno na sredi. Eno roko ima v delavčevem žepu, drugo pa drži iztegnjeno proti kapitalistu. Prva roka krade, druga pa sprejema podkupnico in navodila,

kako je treba držati delavce v temi.

Pomnil Podlaga družabnega življenja je gospodarska. Vse prve potrebe človeka so gospodarskega značaja. Njegov organizem zahteva hrane, varstva zoper klimatične in vremenske vplive, torej, perila, obleke, stanovanja, snage itd. Šele kadar je zadoščeno tem potrebam, je mogoče misliti na druge in delati za drugačne, bolj duševne cilje. Seveda je življenje nekaj višjega kakor kruh, ali kruh je neizogibno sredstvo življenja in zanj je treba skrbeti pod pretjno smrtno kazni

Zgodba Lloyd Georga. Lloyd Ge-

orge je bil tudi minister zakladov. Ko je v tistem času hotel napraviti večerni obisk, se je odpeljal z avtomobilom na določeno mesto. Sofer ga je pripeljal pred poslopje in mu pokazal vhod. Lloyd George se je oglašil pri vratarju palače, da bi zvedel, kje stanuje njegov prijatelj. Toda vratar ga je grobo nahrušil. »Jaz sem minister zakladov!« je Lloyd George odgovoril na vratarjevo grobost. »Tako?« je vprašal začudeno vratar, ter nadaljeval, ne da bi ga to spravilo v zadrego: »Je že prav! Imamo jih v tej hiši že šest! Tu je norišnica! Sprejemnica je v prvem nadstropju, po hodniku desno, potem levo, potem zopet na desno, tretja vrata na levo, kakor v politiki.«

GOSPODARSTVO.

S. dr. Hilferding o gospodarskem položaju Nemčije.

Nemški finančni minister s. dr. Hilferding je imel v nemški zbornici govor, v kojem je orisal obupno gospodarsko stanje Nemčije in podal svoj sanacijski program.

Bistvene točke tega programa so: Državna banka otvori kredite v zlati valuti in omogoči s tem, da začne računati vse nemško gospodarstvo v zlati vrednosti.

Država najme notranja posojila v zlatu, ki ga je vplačati po možnosti s tujimi devizami. Ako pa ni tujih deviz, ga je plačati v papirnatih markah po zlatem kurzu.

Vse davke je odmeriti v zlati vrednosti.

Davčna politika mora biti brutalno stroga.

Za tistega, ki bi dobroimetja v tujih valutah zamolčal, se določajo izredno stroge kazni, med drugim zapor v prisilni delavnici.

Dr. Hilferding pravi, da je ta vlada zadnja politična rezerva Nemčije in da je odvisna od izvedbe tega programa usoda Nemčije.

Čeprav je brez dvoma res tako, se pripravljamo proti temu programu v tistihih krogih, ki imajo domovino vedno na jeziku, ki pa niso pripravljani zanj nič žrtvovati, hud odpor. Reakcionarna Bavarska se zopet buni. Utis imamo, da more rešiti zamotan položaj v Nemčiji le krepka roka. Če zadnja vlada ne bo svojega finančnega programa brezobzirno izvedla, se bo našel diktator na skrajni levi ali — na skrajni desni.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

S. J. V. . . . c, Tržič:
Vaš podlistek smo sprejeli in ga vporabimo. Hvaležni Vam bomo, ako nam pošljete kaj novic iz Tržiča

Lastnik in izdajatelj Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo. — Odgovorni urednik Jože Golmajer. — Tiska: Ljudska tiskarna v Mariboru.

Perilo, klobuke športne čepice

dežne plašče, dežnike, čevlje, sandale, palice, nahrbtnike itd., se kupi najboljše pri

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2

Zahtevajte cenike! Zahtevajte cenike!

Peter Capuder

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2

ima v zalogi vse potrebščine za telovadce in telovadkinje: kroje, srajce, čevlje za telovadbo in javne nastope.

Od centralnega odbora U. D. R. (Udruženja Delavskih Rediteljev) pooblaščen edini dobavitelj blaga za kroje U. D. R. in celotnih krojev.

Zmerne cene! Lastni izdelki!